

УДК 159.9

Ярослав Мисак

Василь Вишньовський к. психол. н, доцент

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ У СПОРТІ

Yaroslav Mysak

Vasyl Vyshnovskiy, Ph.D.; Assoc. Prof

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

PSYCHOLOGICAL FACTORS OF MOTIVATION FOR ACHIEVEMENT IN SPORTS

Дослідження мотивації діяльності зараз набуває нової актуальності та стає провідним напрямом наукового вивчення. Мотивація виступає одним з ключових аспектів у психологічному вивченні особистості й має місце в багатьох теоріях особистості наступних науковців: Г. Оллпорта, Г. Мюррея, Д. Макклелланда, Дж. Аткинсона, А. Маслоу, Р. Кеттела, А. Бандури. Питання розвитку мотиваційної сфери означено в працях Л. Божович, О. Дашкевич, К. Гріффіт, А. Леонтьєва, О. Родіонов, Б. Сосновского, Н. Стамбулов, Є. Ільїна, Д. Фельдштейна, О. Чернікова.

Мотив досягнення виступає загальною, відносно стійкою рисою особистості, яка проявляється прагненням до успіху, бажанням досягати високі результати та отримувати від цього задоволення. Основними факторами формування власне мотивації досягнення успіху в спортсменів є їх статус, бажання досконалості, прагнення до переживання стресу та подолання його, найкраще співвідношення заохочення та покарання, вірно поставлені цілі, сформована установка на спортивні досягнення, культ пошани в позитивному розумінні, відчуття сприятливого соціально-психологічного клімату, емоційність під час тренувальних занять, якості особистості тренера, взаємостосунки тренера й спортсмена, а також розвиток командних традицій, усвідомлення власної корисності, колективне прийняття рішень (Воронова В., 2017). Етапи розвитку мотивів власне спортивної діяльності А. Пуні відображає наступним чином: – початковий етап заняття спортом. На цьому етапі відбуваються первинні спроби залучитися до спортивної діяльності. На цьому початковому етапі є такі спільні особливості, як недостатня усвідомленість тих потреб, які лежать в їх основі, нестійкість мотивів, не чітка визначеність, а також легка взаємозамінність різноманітних способів задоволення; – наступний етап спеціалізації у обраному виді спорту. Тут мотивами спортивної діяльності виступає пробудження й розвиток особливого інтересу до конкретного виду спорту, виявлення здібностей до даного виду спорту, прагнення його (інтерес) розвивати, емоційно насичене переживання

досягнутого спортивного успіху й бажання його закріпити, розширення фахових знань, вдосконалення спортивної техніки набуття більш вищого рівня тренуваності. Власне ці по своїй якості мотиви характеризуються багатьма властивостями. Вони прив'язані до спортивної спеціалізації (спортсмен стає боксером, гімнастом, лижником, плавцем тощо) та набуває спортивної кваліфікації, певного розряду (1-й, 2-й, 3-й). Заразом вони набувають більш опосередкованого характеру, переносяться із власне самої спортивної практики на її результат, та виражаються в прагненні до досягнення певного спортивного успіху, певного рекорду; – етап спортивної майстерності. Коли спортсмен досягне цього етапу минулі мотиви можуть відійти на другорядний план. І тоді, домінуючим мотивом, який означає поведінку спортсмена, стає власне мотив досягнення успіху. Тоді спортсмен відчуває потребу в докладанні максимальних фізичних зусиль, в переживанні стану найвищої психічної напруженості, в переживаннях щодо подолання суперника, та й самого себе, а ключове, актуалізується потреба досягнути високих результатів у спорті. А в сучасному спорті досягнути високих спортивних досягнень без високої соціальної мотивації неможливо (Подшивайлов Ф., 2015).

Також на цьому етапі, вищої спортивної майстерності, у спортсменів постають не тільки мотиви досягнення успіху, а також й мотиви уникнення невдачі. Тому, будь-яка ситуація, що актуалізує в спортсмена сам мотив досягнення успіху, водночас породжує певні побоювання переживання невдачі. Відповідно, виникнення того чи іншого мотиву, залежить від суб'єктивних власних оцінок спортсмена ймовірності досягнення мети, а вони складаються під дією змагального та життєвого досвіду. А, отже, формується власне стійко домінуючий тип мотивації діяльності.

Перелік використаної літератури:

1. Вейнберг Р.С., Гоулд Д. Психологія спорту : навч. посіб. Київ : Олімпійська література, 2014. 336 с.
2. Воронова В.І. Психологія спорту. : навч. посіб. Київ : Олімпійська література, 2017. 298 с.
3. Іваній І.В., Сергієнко В.М. Психологія фізичного виховання та спорту: навчально-методичний посібник. Суми : ФОП Цьома С.П., 2016. 204с.
4. Онищенко І.М. Психологія фізичного виховання і спорту. Київ : Вища школа, 2015. 156 с.
5. Подшивайлов Ф. Мотиваційна сфера особистості : діагностично-розвивальний путівник : методичні рекомендації. Інститут обдарованої дитини, 2015. 55 с.
6. Федик О.В. Психологія спорту: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія». Івано-Франківськ : Інін, 2013. 226 с.